

KAMENJE PREDAKA

AMINATA FORNA

KAMENJE
PREDAKA

Mono i Manjana
2008.

Naslov originala
Ancestor stones
Copyright © 2006 by Aminatta Forna

Izdavač
Mono i Manjana

Za izdavača
Miroslav Josipović
Nenad Atanasković

Prevod
Marija Stajić

Lektura
Marijana Mahač

Korice
Natalija Petrović

Tehnički urednik
Goran Skakić

Priprema za štampu
Ljiljana Pekeč

Štampa

Tiraž
1.500

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

821.111-31

FORNA, Aminata
Kamenje predaka / Aminata Forna ; [prevod Marija Stajić]. – Beograd : Mono i
Manjana, 2008 (Lazarevac : Elvod-print). – 301 str. : 20 cm

Prevod dela: Ancestor Stones / Aminatta Forna. – Tiraž 1.500

ISBN 978-86-7804-163-1

COBISS.SR-ID 151979276

SADRŽAJ

Leptiri

PROLOG

1. *Ebi, 2003.*

Bašte žena

SEMENJE

2. *Asana, 1926.*

Mesečeve sene

3. *Meri, 1931.*

Kamenje

4. *Hava, 1939.*

Ribe

5. *Sera, 1950.*

Ženska palava

SNOVI

6. *Asana, 1941.*

Gorka kola

7. *Meri, 1942.*

Kasila, bog mora

8. *Hava, 1955.*

Džozefin Bejker

9. *Sera, 1956.*

Crvene cipele

TAJNE

10. *Hava, 1965.*

Pesma frula

11. *Meri, 1970.*

Druga strana ulice

12. *Sera, 1978.*

San

13. *Asana, 1985.*

Mambor

POSLEDICE

14. *Hava, 1991.*

Šećer

15. *Sera, 1996.*

Oluja

16. *Asana, 1998.*

Kovčeg

17. *Marijama, 1999.*

Bogojavljenje

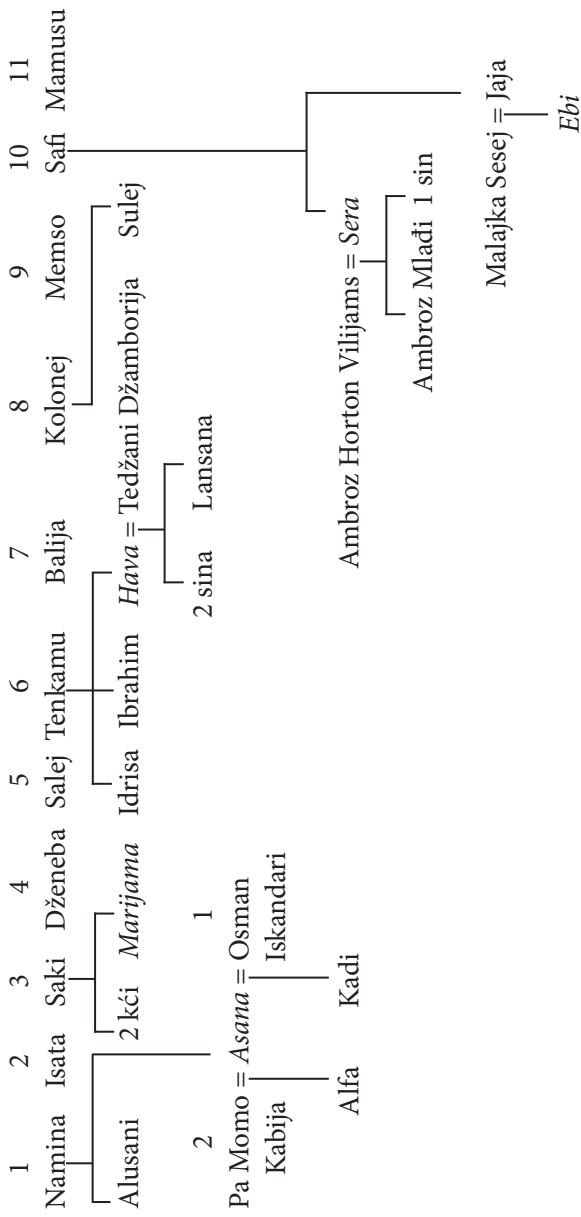
EPILOG

18. *Ebi, 2003.*

Bašte žena II

PORODIČNO STABLO PORODICE KOLIFA

Gibril Umaru Kolifa

Leptiri

Vidim je ponekad, obično kada najmanje očekujem: vidim nešto što me podseti na nju. Liniju usana koju bih i žmureći mogla da prepoznam pod prstima. Vidim oblinu kontinenta u liniji glave nekog prolaznika, u nežnim crtama njegovog profila. Muškarac sam sedi u autobusu. Viši je od ostalih klonulih putnika, kao poslednji uspravni krin u vazi punoj uvelih cvetova. Posmatrala sam ga nekoliko sekundi. Nije me pogledao. Autobus je nastavio ka mostu, a ja sam stajala i posmatrala ga kako se udaljava. Na trenutak sam osetila grč u stomaku, talas sete – ponovo me je obuzela zaboravljena tuga za zavičajem.

Nedeljom ujutru viđala sam je u roju hiljade leptira koji lepršaju starim putem za Kent, gde su pre samo nekoliko sati kroz vrata izašli mladići sa svežim posekotinama od brijanja, a bosonoge devojke u kratkim suknjama krenule kući čvrsto stežući torbice i cipele s visokim potpeticama. Leptiri su na crnim glavama imali turbane, a krila veselih jarkih boja bila su im kao haljine što se prelivaju u hiljade nijansi i nadimaju se pod naletima vazduha automobila koji projure ulicom. Došli su po dva-tri odjednom i udružili se u šareni oblacić – vojsku leptira što leprša između sivih gradskih zidova ka duhovnim pašnjacima: ka misiji Odabranog naroda, ka Hristovom hramu, ka Gospinoj crkvi večne nade.

Pitam se za šta li se oni mole. Zatočenici sudbine i istorije u ovoj tamnoj zemlji.

Za čudo, za par cipelica crvenih kao rubin? Da kao Doroti kucnu petama, da ih snažni tornado podigne uvis i spusti negde daleko, daleko – pod jarkim suncem boje jantara.

PROLOG

Ebi, 2003.
Bašte žena

London, jul 2003.

SVE JE POČELO JEDNIM PISMOM, kao što to ponekad biva u pričama. Stiglo je jednog zimskog dana pre dve godine u koverti s pečatom u obliku crno-belog vodomara, vlažnoj od zimskog vazduha, s markicom iz mesta odakle mi više od decenije nije stiglo nijedno pismo. Iz zemlje koja kao da je nestala, vratila se u neko predašnje doba, pretvorila se u one velike praznine na starim mapama na kojima su kartografi nekada crtali mitske zveri i nebrojena blaga. Ali, naravno, ova priča je počela vekovima pre toga, kada su se konjanici spustili u doline u potrazi za izgubljenim kraljevstvom zvanim Futa Džalon, mnogo pre nego što su evropski kartografi počeli da razmišljaju o onome što će ih kasnije kopkati – kako da popune praznine na kartama.

Setila sam se priče koju, čini mi se, već godinama znam, iako se ne sećam od koga sam je čula.

Pre pet stotina godina jedna karavela sa zastavom u bojama Portugalije oplovila je istureni deo kontinenta. Kad je vetar utihnulo, zaustavila se u blizini Zelenortskih ostrva. Posadi je polako nestajalo zaliha hrane i vode. Kad su im se vetrovi najzad smilovali, pokrenuli su se i odveli brod jugozapadno ka obali, gde je kapetan ugledao nekoliko uvala pogodnih za ukotvljenje i spustio sidro. Pogureni od gladi i kose ukovrdžane od skorbuta, mornari su u čamcima doveslali do obale, odvukli se kroz plićak, posrćući prešli peščanu plažu i zakoračili u senu drveća. U neverici su gledali oko sebe. Zamislite samo! S grane visi

sočni mango nadohvat ruke, oko njih pregršti karambola, avokado velik kao ljudska glava, ananasi na tankim stabljikama ljupko klimaju glavica-ma kao da ih dozivaju, slatki krompir i jam proviruju iz tla, a grozdovi banana, nalik ogromnim šakama, spuštaju se ka njima. Mornarima se činilo da su pronašli rajski vrt.

Neko vreme su Evropljani zaista mislili da je Afrika raj.

Poslednji put sam se setila ove priče nedelju dana nakon što je pismo stiglo. Međutim, tada sam već otišla iz Londona, grada koji smatram domom, i putem kojim je pismo stiglo do mene krenula ka njegovom izvoristu. Stajala sam u šumi nalik onoj koju su mornari otkrili i setila se kako sam kao dete posmatrala svoje bake, dedine žene, kako rano ujutru izlaze iz kuća i istom tom stazom kreću u bašte. Jedna po jedna, razdvajale su se od saputnica i kretale ka svojim baštama čiju su granicu označavali napušteni termitnjak, palo drvo, uspravna stena. Tu, među džinovskim irokoima, sapelima i kapocima, pažljivo su posadile i gajile guave, papaje i pomarose. Plevile su jam i manioku što su rasli na rastresitoj tamnoj zemlji i zalivale ananas koji je označavao sredinu bašte.

Setila sam se priče o mornarima. Dugo sam mislila da je to samo priča o tome kako su nas Evropljani otkrili i kako smo prestali da budemo praznina na karti. Međutim, nekoliko meseci nakon što sam dobila pismo i njegovim tragom došla u ovu zemlju, tiho koračala ovom začaranom šumom, nakon što sam čula sve priče koje su u ovoj knjizi sabrane za vas, opet sam se setila te priče. Shvatila sam da je u njoj zapravo reč o nečem drugom – o različitom pogledu na svet. Mornari su bili slepi za znakove, nesposobni da vide logički obrazac ove zemlje samo zato što se razlikovao od njihovog. Afrički način posmatranja je strancima tajanstven i nevidljiv, ali je zato onima koji tu pripadaju dobro vidljiv i očigledan.

Mornari su videli bogatstvo prirode i nehotice ukrali voće iz bašti žena. Mislili su da su pronašli raj. Možda to i jeste bio raj, ali ne onaj stvoren božjom rukom, već nežnim ženskim rukama.

Pismo koje me je ponovo dovelo u Afriku poslao je moj rođak Alfa. Nisam mu prepoznala rukopis na koverti jer mi nikada ranije nije pisao.

Alfa je nekada bio učitelj, ali je u onim danima promena i prevrata živeo tako što je pisao pisma za druge. Ljudi bi se smenjivali na stoličici ispred njega stežući u ruci papirić sa adresom rođaka na drugoj strani okeana ili vizitkartu nekog evropskog putnika nehotice pruženu u iznenadnom naletu dobrog raspoloženja u zamenu za godine nadanja onoga ko ju je prihvatio. Alfa je pisao pozdrave, molio se za zdravlje primalaca pisma, prizivao uspomenu na preminule i obaveštavao o stanju pošiljaoca, selidbama usled nemira u zemlji i ratnim teškoćama. Obraćao im se za pomoć u rešavanju mnogobrojnih muka i problema, zaklinjući ih božjim imenom. I na kraju im zahvaljivao unapred.

Potom bi okrenuo pismo ka mušterijama da ga pogledaju i potpišu. Oni bi klimnuli, praveći se da razumeju, a potom nabranog čela drhtavom rukom napisali slova svog imena naučena napamet. Ili bi pritisnuli prst na jastuče s mastilom i na pismu ostavili ljubičasti otisak palca, kao cvet u dnu stranice.

Pismo koje sam dobila bilo je napisano na listu istrgnutom iz školske sveske. Nije bilo precrtanih niti pogrešno napisanih reči, što znači da je prvo bilo sastavljeno, a potom pažljivo prepisano. Na dnu stranice bio je Alfin potpis. Alfa Kolifa, ispisano jasno i nedvosmisleno, kao tvrdnja u koju ne treba sumnjati. Potpisao se dedinim prezimenom, koje i ja nosim, tako da nije bilo sumnje od koga je pismo. Primitila sam još nešto nakon što sam pažljivo iščitala pismo – nije bilo adrese pošiljaoca. Namerno mi je uskratio mogućnost da odgovorim pismom punim spremnih izgovora, da ubacim ček s dosta nula punih griže savesti.

U pismu nije bilo nikakvog zahteva niti molbe. Suština je bila sadržana u dve kratke rečenice.

„Plantaža kafe u Rofatejnu je tvoja. Ona je ovde.“

O ji di. Na našem jeziku: ono je ovde. Alfa mi je pisao na engleskom, ali su reči i osećajnost bili afrički. Kad u našoj zemlji neko nekog upita za zdravlje nekog drugog, upitani, želeći da odgovori da ta osoba nije baš dobro i da joj je potrebna božja ili ljudska pomoć, odgovoriće: „*O ji di*“. On je ovde. Ona je ovde. Plantaža kafe u Rofatejnu je tvoja. Ona je ovde.

Nije tražio da se vratim. Privoleo me je.

Pismo se završavalo na uobičajen način. Alfa je pitao za mog muža, koga je upoznao poslednji put kada sam bila tamo. Povelili smo tada i decu